

ע"פ 5817/14 - א א נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5817/14

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט מ' מזוז

המערער: א א

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים
בתפ"ח 21521-03-12 מיום 18.6.2014 שניתן על-ידי
השופט הבכיר צ' סגל והשופטים מ' י' הכהן וב' צ'
גרינברגר

תאריך הישיבה: ט"ז בכסלו התשע"ה (8.12.2014)
בשם המערער: עו"ד מיכאל עירוני
בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין שניתן בבית המשפט המחוזי בירושלים (השופט הבכיר צ' סגל והשופטים מ' י' הכהן וב'

גרינברגר) בתפ"ח 21521-03-12 מיום 18.6.2014, בגדרו הושתו על המערער חמש שנות מאסר בפועל ו-18 חודשי מאסר על-תנאי.

עיקרי העובדות והכרעת הדין של בית המשפט המחוזי

2. נגד המערער הוגש כתב אישום בעבירות של ניסיון רצח, חבלה בכוונה מחמירה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות והפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו. כתב האישום תאר אירוע דקירה על רקע סכסוך בין בעלי מסעדות סמוכות במעלה אדומים, מסעדת "ע" השייכת לקרוב משפחתו של המערער, ומסעדת "בלאדי" השייכת לקרובת משפחתם של המתלוננים, נחום דיין ויוסף (ספי) קינן (להלן: נחום וספי בהתאמה).

3. על-פי עובדות האירוע, כפי שנקבעו בהכרעת הדין, ביום 8.3.2012 התפתח ויכוח מילולי בין בעלי המסעדות, ובו הושמעו גם גידופים ואיומים. בשלב מסוים הצטרף המערער לוויכוח. לאחר מכן, הגיע המערער לשוחח עם בעלת מסעדת "בלאדי", יושרו ההדורים בין הצדדים והוויכוח כביכול הסתיים. לאחר שהמערער חזר למסעדת "ע", הגיעו שני המתלוננים יחד עם שלושה אנשים נוספים למסעדת "ע", על מנת לברר מה ארע קודם לכן, וכדי להביא לכך שבעל מסעדת "ע" ואביו "יתנו על כך את הדין". לבקשת המערער, הסכימה הקבוצה להעביר את הוויכוח, שניצת מחדש, אל מחוץ למסעדה, כדי שלא להפריע להתנהלותה של המסעדה ולסועדים במקום. המערער ביקש לסיים את הוויכוח תוך בקשת סליחה, אך הדברים הדרדרו לכדי קללות וצעקות, וכן גם מכות מצד המתלוננים כלפי המערער. המערער עזב את המקום, רץ לכיוון מסעדת "ע", נטל סכין מטבח, הניחה על דלפק המסעדה ויצא מן המסעדה. כעבור זמן קצר חזר המערער למסעדה, נטל את הסכין ורץ לכיוון המתלוננים. נחום, אשר הבחין במערער שרץ לכיוונו, החל לברוח מפניו, ותוך כדי מנוסתו מעד ונפל. המערער הגיע אל נחום, נעמד מעליו, הניף את הסכין מספר פעמים לכיוון רגליו של נחום, ככל הנראה על מנת להפחידו, ולבסוף דקר את נחום פעם אחת בצד הברך. בשלב זה הגיח ספי מאחורי המערער והכה אותו באמצעות מקל או קרש. בתגובה, הסתובב המערער לכיוונו של ספי, ותוך כדי שהסתובב דקר את ספי ברגליו בירכיים. במהלך הדקירות או בסמוך לאחריהן, ירה אביו של ספי, אשר קינן, בנשקו באוויר, והמערער החל לעזוב את המתלוננים לכיוון המסעדה. אולם אז הסתובב המערער לאחור, ושב בריצה לכיוון זירת אירוע הדקירות עם הסכין, תוך שהוא צועק "אני אגמור אותך", ואז נעצר על-ידי המשטרה. המערער מסר בידי השוטרים את הסכין והובל למסעדת "ע". לאחר שהוכנס המערער למסעדה החלה המולה והתקוטטות מחוץ לה בין קרובי משפחתו לבין שוטרי היס"מ. כשהבין המערער, שהיה אזוק בשלב זה, כי השוטרים מונעים את הכניסה מקרוב משפחתו, החל להאבק פיזית בשוטרים שהיו עמו במסעדה, על מנת לצאת ולסייע לקרוב משפחתו. כתוצאה מהדקירות הנ"ל, נגרמה לנחום חבלה חמורה, והוא נאלץ לעבור ניתוח בהרדמה כללית; ספי נפצע ונזקק לתפירה בברכו.

4. ביום 26.2.2014 ניתנה הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי. בקשר לדקירתו של נחום זוכה המערער מעבירת ניסיון רצח שבה הואשם, והוא הורשע בעבירת גרימת חבלה בכוונה מחמירה (החמורה יותר מעבירת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות שיוחסה לו בכתב האישום ושממנה זוכה גם כן). נקבע כי לא הוכחה כוונת המערער לרצוח את נחום, וכי הוא דקר אותו רק פעם אחת בברך ולא ביקש לפגוע בו מעבר לכך (עמוד 38 להכרעת הדין). בגין דקירתו של ספי, זוכה המערער מעבירת חבלה בכוונה מחמירה, והוא הורשע בעבירת פגיעה בנסיבות מחמירות. נקבע כי דקירתו של ספי באה כתגובה ספונטנית ואינסטינקטיבית, גם אם חסרת פרופורציה, מצדו של המערער להכאתו על-ידי ספי, ולא מתוך כוונה לחבול בו חבלה חמורה (עמוד 53 להכרעת הדין). כמו כן הורשע המערער בעבירה של הפרעה לשוטר

בשעת מילוי תפקידו.

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

5. ביום 18.6.2014 ניתן גזר הדין. בית המשפט המחוזי פסע בדרך שהתווה תיקון 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, קבע מתחם ענישה לכל אחת משלוש העבירות שבהן הורשע המערער בנפרד ונימק בפירוט את מכלול השיקולים הרלבנטיים לקביעת העונש, לקולא ולחומרה, וביניהם: הפגיעה המשמעותית בבטחון הציבור מעצם ביצוע העבירות; הנזקים, שלא היו קשים ביותר, שנגרמו למתלוננים; העובדה כי המתלוננים הם אלה שיזמו את האירוע והיכו את המערער עובר לביצוע העבירות; והעדר תכנון ממשי עובר לביצוע העבירה, כאשר נקבע כי הנחת הסכין על דלפק המסעדה מלמדת רק על "הכנה קצרת מועד, בתוך האירוע ולא מלכתחילה" (עמוד 16 לגזר הדין). כמו כן הובאו בחשבון נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ובנסיבותיו האישיות של המערער, וביניהן: הפגיעה במשפחתו הגרעינית והמורחבת מעצם מאסרו, בהיותו עוגן עבורה; קבלת אחריות והבעת חרטה מצדו; התרשמות חיובית ביותר מעדי האופי הרבים שהעידו לטובת המערער; מחדלי החקירה הרבים (ובמיוחד אי-זימון עדים לחקירה ואי-תפיסת צילומים ממצלמות אבטחה באזור האירוע), שאילו נמנעו, סביר להניח כי המערער לא היה מואשם בעבירות החמורות שמביצוען זוכה, ודרך ניהול המשפט היתה משתנה לטובתו; וכן עברו הפלילי של המערער, הכולל עבירות אלימות והפרעה לשוטר, הגם שהוא אינו "מכביד" מדי. צויין כי אין בעובדה שהמערער בחר לכפור והתנהל שלב ההוכחות, כדי להקל או להחמיר בעונשו.

6. בית המשפט המחוזי נדרש לפסקי הדין שהגישו ב"כ הצדדים, תוך הבחנה במידת חומרתם ונסיבותיהם ביחס לענייננו (ומכאן, גם העונש שהוטל בהם), וקבע את מתחמי הענישה בגין העבירות כדלקמן: בגין גרימת החבלה לנחום, בין 3 ל-7 שנות מאסר בפועל; בגין פציעת ספי, בין 9 ל-18 חודשי מאסר בפועל; ובגין הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, בין 2 ל-5 חודשי מאסר על-תנאי. נקבע כי לא מתקיימים שיקולי שיקום או הגנה על שלום הציבור המצדיקים סטייה מן המתחמים הללו. כאמור, עונשו של המערער נגזר לחמש שנות מאסר בפועל (תוספת ההפעלה בפועל של עונש מאסר על-תנאי מתיק אחר בוטלה בהחלטה מיום 16.7.2014, משהתברר כי לא היה מקום להפעילה), ול-18 חודשי מאסר על-תנאי.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים

7. לטענת המערער, העונש שהוטל עליו בגין העבירות שביצע הוא קשה ביותר וחורג אף ממדיניות הענישה המקובלת במצבים חמורים יותר מזה שבענייננו. לטענתו, בגזר הדין לא ניתן משקל מספק לנסיבות ביצוע מעשיו, ובפרט לעובדה כי המערער לא היה זה שיזם את הסכסוך האלים אלא הגיב להכאתו על-ידי המתלוננים. כמו כן לא ניתנה התייחסות מספקת לאופיו ולאישיותו החיוביים, ולעובדה כי זוכה מעבירות חמורות שבהן הואשם בתחילה, אשר יוחסו לו לאור מחדלי החקירה הרבים, ואילצו אותו לנהל הליך מייגע וממושך. לאור האמור, כמו גם לנוכח שהותו הארוכה של המערער במעצר, למעלה משנתיים, והבעת החרטה הכנה מצדו, הרי שלא היה מקום להטיל עליו עונש ברף העליון של מתחם הענישה שנקבע, לטענתו, כאשר בגזר הדין צוין במפורש כי העונש הממוצע הנגזר בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה נע בין 3 ל-5 שנים.

8. מנגד, טוענת המשיבה כי העונש שהוטל הריהו מוצדק בנסיבות העניין, כשבגזר הדין מנה בית המשפט המחוזי את מכלול השיקולים הנדרשים. המשיבה הדגישה כי מתחם העונש ההולם לעבירה העיקרית, חבלה בכוונה מחמירה, נקבע להיות בין 3 ל-7 שנים, ולא בין 3 ל-5 שנים כטענת המערער, שצוין בגזר הדין כעונש הממוצע בעבירה זו. לפיכך, העונש שהושת על המערער אינו מצוי ברף העליון של מתחם הענישה שנקבע, וכשמביאים בחשבון את העבירות הנוספות בהן הורשע, מצוי העונש אף בחציו התחתון של המתחם. נטען כי אין לזקוף לזכותו של המערער את בחירתו לנהל הוכחות, בוודאי כאשר הורשע בעבירות שבהן לא הודה וכשגרסתו לאירוע נמצאה כלא מהימנה. באשר לעברו הפלילי, ציינה המשיבה כי המערער הורשע ביום 8.5.2014 (לאחר שנשמעו הטענות לעונש בתיק שלפנינו, בטרם ניתן גזר הדין) בעבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש שבוצעה בשנת 2010 (לפני אירוע הדקירה שבענייננו), אשר בגינה הושתו עליו שלושה חודשי מאסר בפועל. עבירה זו לא עמדה לפני בית המשפט המחוזי בעת מתן גזר הדין, ועל אף שלטענת המשיבה מדובר בעבירה שהתעדכנה במרשם הפלילי "בשלב שהיה כבר מאוחר מבחינת הענישה בתיק זה" (עמוד 4 לפרוטוקול הדיון מיום 8.12.2014), הרי שהיא מלמדת, לשיטתה, לצד עבירות האלימות האחרות בהן הורשע המערער, על אופיו האלים שבא לידי ביטוי גם בשנים האחרונות.

דיון והכרעה

9. לאחר עיון בגזר דינו המפורט של בית המשפט המחוזי, בנימוקי הערעור, ולאחר ששמענו את טיעוני הצדדים מזה ומזה, הגעתי למסקנה כי דין הערעור להתקבל, על דרך של הפחתה מסוימת מתקופת המאסר. כידוע, לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שהוטל על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במצבים חריגים בהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית אשר בולטת על פני הדברים או שעה שהעונש שנגזר על-ידי הערכאה הדיונית חורג באופן קיצוני מרף הענישה המקובל בנסיבות דומות (ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (3.2.1998); ע"פ 5764/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (12.12.2007); ע"פ 1552/08 פרטוש נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (29.10.2008) (להלן: עניין פרטוש)). סבורני כי נסיבות העניין שלפנינו מצדיקות את התערבותה של ערכאת הערעור.

10. אכן, מעשי המערער הם חמורים ביותר. המערער עזב את מקום העימות, הגם שלא הוא יזם את הוויכוח האלים, חזר עם סכין שהכין לשם כך מבעוד מועד, והחל לרדוף אחרי נחום. המערער דקר שני אנשים, וחדל רק לאחר התערבות גורמים אחרים - ראשית בעקבות יריית אביו של ספי באוויר, ובהמשך לאחר ששוטר שהיה במקום התערב ועצר את המערער. גם בהמשך הארוע, המערער לא נרגע, החל להאבק בשוטרים והפריע להם בעת מילוי תפקידם. בית משפט זה עמד לא אחת על הצורך להוקיע את "תת-תרבות הסכין", להחמיר עם אלו העושים שימוש בסכין כאמצעי ל"פתרון סכסוכים" ולהטיל עונשים משמעותיים ומרתיעים בגין עבירות כגון דא (עניין פרטוש, בפסקה 21; ע"פ 6346/10 ספיאשווילי נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (27.12.2011) (להלן: עניין ספיאשווילי); ע"פ 3052/10 זועבי נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (5.9.2011); ע"פ 175/10 חנוכיב נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (28.7.2011); ע"פ 169/14 קפלן נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (16.12.2014) (להלן: עניין קפלן)).

11. בית המשפט המחוזי, בגזר דין מנומק ומפורט, מנה והתחשב במכלול השיקולים הרלבנטיים. מרבית השיקולים לקולא, אשר לטענת המערער לא ניתן להם משקל מספק, נשקלו על-ידי בית המשפט המחוזי שצוין מפורשות בגזר דינו כי אלה נזקפו לזכותו של המערער, בין היתר מדובר במחדלי החקירה (פסקה 64(9)), אופיו ואישיותו החיוביים של המערער (פסקה 64(7)), השפעת עונש המאסר על משפחתו (פסקה 64(2)) והעובדה כי לא הוא יזם את הסכסוך

(פסקה 60). כמו כן דן בית המשפט המחוזי ברף הענישה המקובל בעניינים דומים, תוך שעמד על הבחנה בין האסמכתאות שהגישו הצדדים לבין העניין שלפנינו. אציין כי עברו הפלילי של המערער, לרבות בעבירות אלימות והפרעה לשוטרים, נלקח בחשבון על-ידי בית המשפט המחוזי, ולא ראיתי מקום ליתן משקל נוסף להרשעתו מיום 8.5.2014, לאור התייחסות המשיבה לשלב שבו עודכנה במרשם הפלילי כ"מאוחר מבחינת הענישה בתיק זה". לבסוף, עונשו של המערער נגזר, בשים לב למכלול הנסיבות ולמכלול העבירות בהן הורשע, במרכזו של מתחם הענישה אשר נקבע לעבירה העיקרית בה הורשע, חבלה בכוונה מחמירה.

12. בעבירות מן הסוג שבהן הורשע המערער ניתן למצוא בפסיקה קשת רחבה של עונשים, בהתאם לנסיבות המעשים ולנסיבותיהם האישיות של העושים, וניתן להצביע על הבחנות רבות בפרשות אחרות בהשוואה לענייננו. ואולם, עיון בפסיקה, לרבות זו שהוגשה על-ידי ב"כ הצדדים, מעלה כי העונש שהושת על המערער דומה, ואף מחמיר, ביחס לעונשים שהוטלו בפרשות אחרות, חמורות יותר מזו שבענייננו, הן מבחינת אכזריות המעשים (דקירות מרובות, בפלג הגוף העליון, כאשר הנאשם יזם את הסכסוך, לאחר תכנון מוקדם), הן מבחינת הנזק שנגרם. כך, למשל, בע"פ 5743/13 בן שימחון נ' מדינת ישראל (4.11.2014), נותר על כנו עונש של 5 שנות מאסר בגין דקירות מרובות של המתלונן, לרבות בחזהו, כאשר המערער יצא עם סכין מביתו כדי להתעמת עם המתלונן; בע"פ 3471/08 אבו נאב נ' מדינת ישראל (08.01.2009), דובר בעונש של 5 שנות מאסר בגין דקירת שני מתלוננים אשר גרמה להם חבלות קשות, כאשר המערער הגיע בכוונה לתקוף אותם וכאשר לא התקיימו נסיבות אישיות מיוחדות המצדיקות התחשבות בו. בית משפט זה ציין כי העונש שהושת על המערער איננו מן הקלים, אך הוא אינו מצדיק התערבות; בע"פ 7051/11 מדינת ישראל נ' טייבי (19.9.2012), הועמד העונש על 33 חודשי מאסר חלף 24 חודשים, באירוע חמור יותר מאשר זה שבענייננו; בע"פ 9468/07 שלאבנה נ' מדינת ישראל (9.3.2009), הופחת עונשו של המערער מ-14 חודשי מאסר ל-10 חודשים, תוך מתן משקל רב לשיקולי שיקום. מדובר בעונש קל (ראו גם את ע"פ 8711/09 יאסין נ' מדינת ישראל (28.6.2010), עונש של 33 חודשי מאסר); עניין ספיאשווילי, עונש של 5 שנים; עניין פרטוש, עונש של 6 שנות מאסר; עניין קפלן, שם הופחת עונש המאסר ל-5.5 שנים מ-6.5 שנים בשל שיקולים של אחדות בענישה; ע"פ 6373/11 זריהן נ' מדינת ישראל (30.5.2013), שם הופחת עונשו של המערער מ-6 שנים ל-5 שנים; ת"פ (מחוזי י-ם) 101/08 מדינת ישראל נ' אבו סביח (21.7.2008), עונש של 40 חודשים). אומר בתמצית, בהסתמך על הפסיקה: עונש המאסר שהושת על המערער, הוא ארוך, וחורג מן המקובל בכגון דא.

13. מבלי להמעיט אפוא כהוא זה מחומרת מעשיו של המערער, בשים לב לנסיבותיו האישיות וביתר הגורמים שצויינו לעיל, ובפרט אופיין של הדקירות, סבורני כי יש מקום להקל במקצת ולהפחית מעונש המאסר שהושת על המערער על מנת שהעונש יעמוד ברף הענישה המקובל. עוד זאת מן הראוי לציין, את עדויות האופי החיוביות שניתנו לזכות המערער, על עשייתו הברוכה למען הזולת והקהילה, ועל רקע משפחתי כואב. משנותן המערער את הדין על כשלוננו, ראוי לזכור לו גם את מעשיו הטובים. כאמור, בית המשפט המחוזי לא התעלם ממכלול השיקולים, אלו של המעשה ואלו של העושה, אך התוצאה הסופית חורגת לחומרה, ועקרון אחדות הענישה מחייב בנסיבות העניין את התערבותנו. אציע אפוא להפחית 10 חודשים מעונש המאסר שנגזר על המערער ולהעמידו על 50 חודשים. שאר רכיבי גזר הדין יותרו על כנם.

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

שופט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, י' בטבת התשע"ה (1.1.2015).

שופט

שופט

שופט
